

Sulyán Péter Gábor, Varga Ildikó, Danyik Tibor,
Mesterházy Attila, Nagy Gergő Gábor, Schmidt András

A TERMÉSZETVÉDELME ORSZÁGOS PROGRAMJA: A NATURA FEJLESZTÉSI ELEM CÉLJAI, TEVÉKENYSÉGEI ÉS ELŐZETES EREDMÉNYEI

*...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel*

Magyar Biológiai Társaság
XXXI. Vándorgyűlése
Budapest, 2018. november 22-23.

natura

a természet értékei

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzésének hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok

Kedvezményezett: Agrárminisztérium

Partnerek: MTA Ökológiai Kutatóközpont, MTA Agrártudományi Kutatóközpont Talajtani és Agrokémiai Intézet, Agrárgazdasági Kutatóintézet, BFKH Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály (~ FÖMI), Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Területi fókusz: Natura 2000 hálózat, természetes és természetközeli ökoszisztémák – az ország teljes területe

Időtartam: 2016. október 1. – 2020. december 31.

Költségvetés: 1,07 milliárd Ft

Finanszírozás: Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (70%); Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (30%)

natura

a természet értékei

A közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek megőrzését szolgáló tudásbázis fejlesztése (**NATURA**)

zöldinfrastruktúra

a természet hálózatai

A hazai zöldinfrastruktúra megőrzését és fejlesztését megalapozó stratégiai keretek meghatározása (**ZÖLDINFRA**)

ökoszisztéma-
szolgáltatás

a természet ajándékai

Nemzeti ökoszisztéma-szolgáltatás térképezés és értékelés (**NÖSZTÉP**) projekt

tájkarakter

a természet arcai

Természeti és táji értékek táji léptékű megőrzésének stratégiai megalapozása (**TÁJKARAKTER**)

A NATURA fejlesztési elem célja az Élőhelyvédelmi Irányelv mellékletein szereplő közösségi jelentőségű állatfajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetét megalapozó adatok minőségének javítása.

Megvalósításban részt vevő szervezetek:

Agrárminisztérium – általános koordináció

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság – közösségi jelentőségű élőhelyekkel és állatfajokkal (madarak kivételével) kapcsolatos feladatok végrehajtása és koordinálása

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság – közösségi jelentőségű madárfajokkal kapcsolatos feladatok végrehajtása és koordinálása

- I/1m. **Élőhely-térképezés** megvalósítása
- I/2m. A **közösségi jelentőségű élőhelyek** állapotának felmérése és keletkező adatok szintézise és elemzése az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerinti jelentés teljesítéséhez
- I/3m. **Közösségi jelentőségű egyéb fajok** felmérése és keletkező adatok szintézise és elemzése az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerinti jelentés teljesítéséhez
- I/4m. **Hazai fészkelő madárfajok** felmérése és keletkező adatok szintézise és elemzése az madárvédelmi irányelv 12. cikke szerinti jelentés teljesítéséhez
- I/5m. A **szabadvezetékek** országos konfliktustérképének felújítása mintaszakaszok felmérésével
- I/6m. Hazai fészkelő madárfajok aktualizált adatainak szakmai kommunikációja (**Magyarországi Madáratlasz**)
- I/7m. **Fajmegőrzési tervek** elkészítése
- I/8m. Az országos **Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv** felülvizsgálata

Elvárt eredmények

- 1800 mintavételi pont szerkezet és funkció szerinti felmérése
- 28.000 hektárra élőhelytérkép
- 45 élőhelytípusra felülvizsgált mintavételi módszertan
- 45 élőhelytípusra jelentési adatlap
- a természetvédelmi helyzet meghatározását szolgáló országos módszertan
- 1 db élőhelyes térinformatikai alapú adatbázis

Eddigi teljesítés

- 1316 mintavételi pont szerkezet és funkció szerinti felmérése
- 28.000 hektárra élőhelytérkép
- A gyepes és erdei élőhelytípusra a felülvizsgált mintavételi módszertan első változata, a vizes élőhelyekre új módszertan – terepi tesztelés

Eredmények (néhány megállapítás)

- 3130 Törpekákás iszapnövényzet – legtöbb állomány mentett oldali szántókon, intenzív művelés miatt az állományjelző fajok eltűnése
- 3270 Ártéri magaskórós pionír növényzet – tipikus termőhelyén a vártnál jóval kevesebb helyen és kis kiterjedésben található meg, Felső-Tisza mentén még szép állományok
- 3250 Természetes eutróf tavak és 3260 Láptavak és hínárnövényzetük – elkülönítésük nem mindig egyértelmű, vezetőképesség alapján nem lehet
- 91E0 és 91Fo puhafás és keményfás ligeterdők helyzete rossz – degradált, inváziós fajokkal erősen fertőzött állományok
- 91Mo Pannon cseres-tölgyesek – elegyfajokban szegények, cserjeszint is fajszegély
- 4030 Csarabosok – főleg útszéi rézsűkben, tisztás állományokban alig

Eredmények (néhány megállapítás)

- Gyeppek – tájhasználat következtében a természetközeli állományok erősen visszaszorulóban vannak (lőszgyeppek, hegyi kaszálók, szubpannon gyeppek, homoki gyeppek) – fragmentáció, cserjésedés, inváziós fajok terjedése
- 6260 pannon homoki gyeppek – inváziós mohafaj (*Campylopus introflexus*) terjedése a Dél-Dunántúlon
- Sziklai élőhelyek – hazai előfordulás és országos elterjedés tisztázása
 - 6110 Fehér varjúhájás mészkedvelő sziklai pionír növényzet – fragmentált előfordulás, másodlagosan is megjelenik (bányagödrök), 6190 részeként javasolt kezelni
 - 8210 Mészkősziklás lejtők sziklanövényzettel (helyesen sziklafal növényzet) – nem ritka, de kitettség (napos, nyílt és árnyékos) és alapkőzet (mészkő, dolomit) szerint más karakterfajokkal jellemezhető állományok

Elvárt eredmények

- 25 célfajra 380 Natura 2000 terület, 70 ETRS grid felmérése
- A célfajokra felülvizsgált mintavételi módszertan
- 31 fajra jelentési adatlap elkészítése
- a természetvédelmi helyzet meghatározását szolgáló országos módszertan
- 1 db élőhelyes térinformatikai alapú adatbázis

Eddigi teljesítés

- 25 fajra 233 területegység (60%)
- Felülvizsgált/optimalizált módszertanok (folyamatos tesztelés)

CÉLFAJOK ÉS VIZSGÁLATOK TÍPUSAI

A természetvédelem országos programja.

Tudományos név	Mintaegység	Adatminőség	Elterjedés	Módszertan	Genetika
<i>Theodoxus transversalis</i>	33		x		
<i>Vertigo moulinsiana</i>	47	x	x		
<i>Vertigo angustior</i>	47	x	x		
<i>Leucorhina pectoralis</i>	46	x	x		
<i>Isophya costata</i>	70	x	x		
<i>Isophya stysi</i>	21	x	x		
<i>Stenobothrus eurasius</i>	33	x	x	x	
<i>Bolbelasmus unicornis</i>	4			x	
<i>Rhysodes sulcatus</i>	43		x	x	
<i>Osmoderma eremita</i>	38		x	x	
<i>Limoniscus violaceus</i>	46		x	x	
<i>Probaticus subrugosus</i>	2	x		x	
<i>Pilemia tigrina</i>	4		x	x	
<i>Catopta thrips</i>	11		x		
<i>Erannis ankeraria</i>	32		x	x	
<i>Maculinea nausithous</i>	21		x	x	
<i>Maculinea teleius</i>	22		x	x	
<i>Euphydryas aurinia</i>	21		x	x	
<i>Hypodryas maturna</i>	58		x	x	
<i>Arytrura musculus</i>	65		x		
<i>Apatura metis</i>	25		x		
<i>Lopinga achine</i>	9		x		
<i>Maculinea arion</i>	8		x		
<i>Umbra krameri</i>	34	x	x		
<i>Mustela eversmannii</i>	4	x	x	x	x

Magyar tarsza (*Isophya costata*)

2013-as országjelentés alapján 38 Különleges Természetmegőrzési Területen (SAC) fordult elő, de ezekből 16 helyen az adatminőség nem kielégítő, az állományok 45%-a nem kellően ismert.

A KEHOP keretein belül 21 helyen folyik terepi felmérés, ebből 5 terület fed át ismert előfordulással.

Eddigi eredmények:

- 11 mintaterület felmérése már befejeződött
- ezek közül csak 1 helyen volt hiány, a többinél megtaláltuk a fajt (új előfordulások is!)

Sztyepplepke (*Catopta thrips*)

Az eredeti felmérési módszertanban csak lámpázás alapján keresték az előfordulást.

Időközben ismerté vált a faj tápnövénye, a gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), így a potenciális élőhelyek már lehatárolhatók.

Új módszer: bábbőr és bábhüvely keresése

- nem csak rajzási időben végezhető
- lehetőséget ad mennyiségi becslésre
- új előfordulás felfedezése
(Aszal-völgy)

Anker-araszoló (*Erannis ankeraria*)

Az eredeti felmérési módszertanban kézilámpás keresés, lámpázás és hernyófelmérés (kopogtatással).

Három protokollt összehasonlítása (két élőhelyen):

- kézilámpás keresés transzszekt mentén
- 1 ha-os terület teljes lejárása
- élvefogó vödör csapda

Javasolt módszer:

- transzszekt + 2 fénycsapda/1ha

Elvárt eredmények

- 82 kiválasztott madárfajra vonatkozóan 612 db 2,5×2,5 km-es UTM négyzet térképezése (3 éves ütemezés)
- Magyarországi Madáratlasz
- 218 jelentési aktuális elterjedési térkép elkészítése
- Felújított országos szabadvezetékes konfliktustérkép

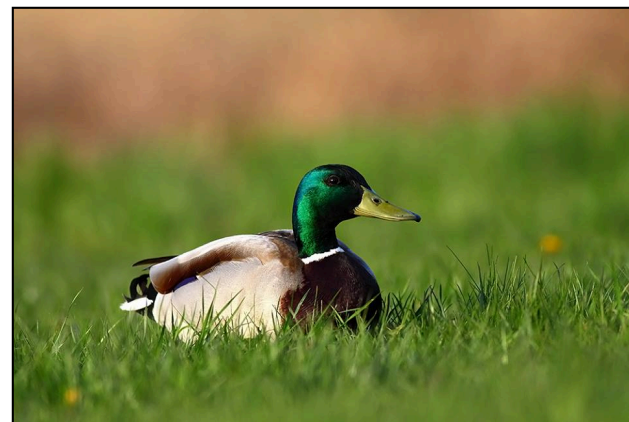
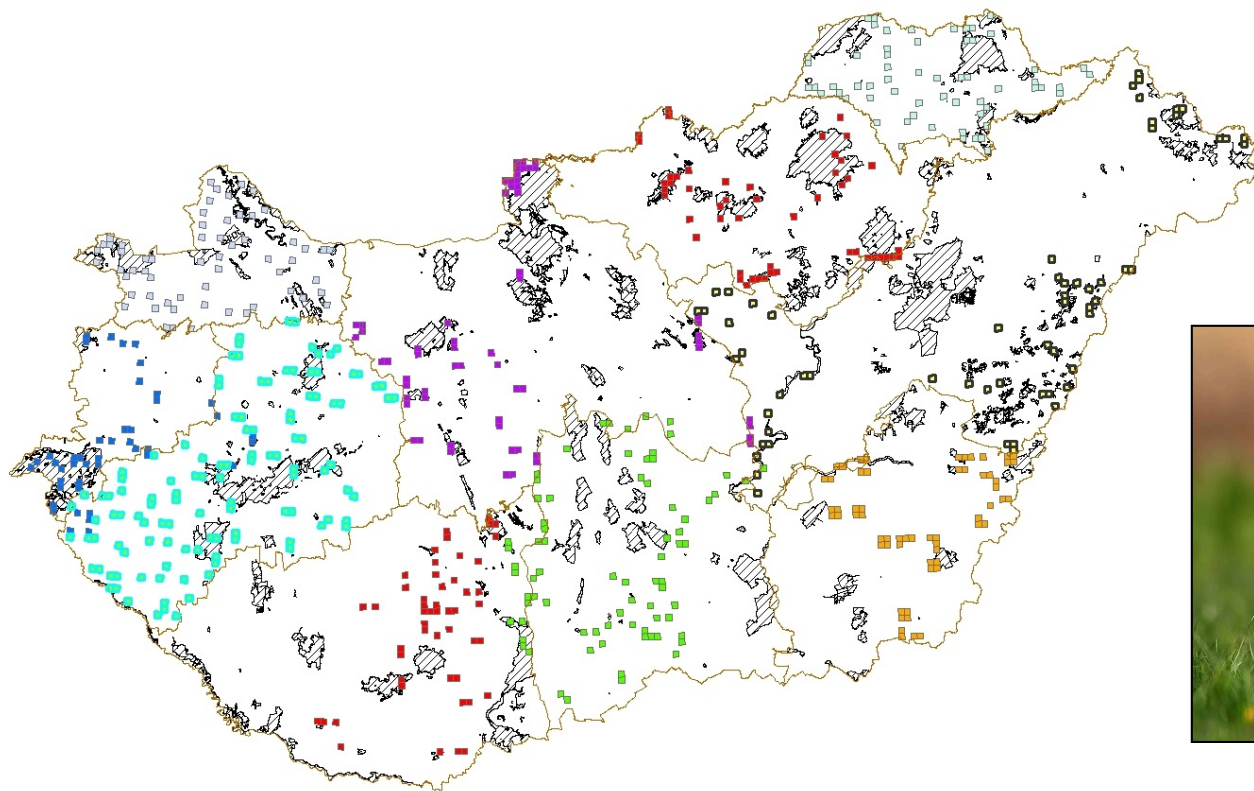
Eddigi teljesítés

- közel 500 db 2,5x2,5 km-es UTM négyzet térképezése már megtörtént

Eredmények

- 82 madárfaj zöme már a program első évében előkerült mint fészkelő faj
- nehezen észlelhető fajok nagy számban való előkerülése: csörgő réce (12 pár), a bölömbika (33 pár), a darázsölyv (32 pár) és a kis vízicsibe (44 pár)

Elvárt eredmények

- 8 új és 10 felülvizsgált fajmegőrzési terv

<i>Adenophora liliifolia</i>
<i>Himantoglossum</i> sp.
<i>Osmoderma eremita</i>
<i>Euphydrias aurinia</i>
<i>Maculinea nausithous</i> / <i>M.alcon</i> / <i>M.teleius</i>
<i>Lacerta vivipara pannonica</i>
<i>Aythya nyroca</i> / <i>A.ferina</i>
<i>Nyctalus lasiopterus</i>

<i>Cypripaedium calceolus</i>
<i>Buxbaumia viridis</i>
<i>Pilemia tigrina</i>
<i>Coenonympha oedippus</i>
<i>Erannis ankeraria</i>
<i>Euphydrias maturna</i>
<i>Polymixis rufocincta isolata</i>
<i>Coluber caspius</i>
<i>Microtus oeconomus mehelyi</i>
<i>Canis lupus</i> / <i>Lynx lynx</i>

Elvárt eredmények

- Felülvizsgált országos Natura 2000 intézkedési terv - természetvédelmi intézkedések meghatározása 2021-2027 időszakra

Eddigi teljesítés

- A közösségi jelentőségű természeti értékek aktuális természetvédelmi helyzetét, illetve a tervezett prioritásokat és intézkedéseket meghatározó fejezetek megalapozása (E fejezet)
 - Elérhető adatok összegyűjtése: élőhelykategóriák rendezése, kötődő fajok meghatározása, prioritás élőhelyek és fajok kiválasztása: természetvédelmi helyzetük elemzése – 17. cikk szerinti jelentés adatai, KEHOP projektek intézkedései

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Honlap: <http://www.termeszetvedelem.hu/kehop-430-15-2016-00001>

natura

a természet értékei

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE